БЕКИТЕМИН
Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин Ош регионалдык башкармалыгын башчысы
Мамашов Токтогул Абдижапарович
____
“20” 02 2024

Изилдөөнүн натыйжаларын ишке ашыруу актысы,

илимий-техникалык иштерди, (же) илимий иштердин натыйжаларын

жана (же) илимий-техникалык иш

1. **Ишке ашыруучу автору:** Мурзакулов Советбек Сыдыкович
2. **Изилдөө, илимий-техникалык иштердин аталышы, (же) илимий жана (же) илимий-техникалык иштин натыйжалары:** “Түркстан-Алай токой өсүмдүк районундагы арча жана интродукцияланган дарак породаларынын өсүшүнүн токой - экологиялык абалы” деген темада 06.03.02 - токой таануу, токой өстүрүү, токой жайгаштыруу жана токой таксациясы адистиги боюнча биология илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн.
3. **Кыскача аннотация:** Арча токойлорунун жана сейрек токойлордун антропогендик жүктөмүнө каршы экологиялык жактан коргоо функцияларын жогорулатуу үчүн, арча токой жана интродуценттерден өсүмдүктөрүн аларды реконструкциялоо боюнча түзүү иш-чаралардын комплекси зарыл. Арча токойлорун калыбына келтирүү ыкмалары жана аларды туруктуу пайдаланууну уюштуруу боюнча илимий жактан негизделген оптималдуу токой - экологиялык шарттарды иштеп чыгуу керек. Бул илимий проблеманы чечүү Түркстан-Алай кырка тоосундагы арча токойлорунун жана сейрек токой тилкелеринде, ошондой эле токой чарбасы үчүн абдан актуалдуу болуп саналат.

   Диссертациялык иште арча токойлорун калыбына келтирүү жана аларды туруктуу пайдаланууну уюштуруу ыкмалары боюнча жаңы жыйынтыктар алынды. Питомниктерде жана токой өсүмдүктөрүндө арчанын түрлөрүнүн өсүшүн жана абалы анализденди. Чет өлкөдөн чыккан баалуу жыгач өсүмдүктөрүн интродукциялоо жана климатташтыруу жана андан токой өсүмдүктөрүн түзүү методологиясы жана ыкмалары иштелип чыккан. Питомниктерде жана токой өсүмдүктөрүндө арчанын түрлөрүнүн өсүшү жана өнүгүшү талданып берилди. Чет райондордогу баалуу дарак өсүмдүктөрүн киргизүү жана климатташтыруу ошондой эле арча токойлорунун тилкесинде токой өсүмдүктөрүн түзүү боюнча методология

иштелип чыкты. Бул иш Түркстан-Алай токой өстүрүү районундагы арча токойлору боюнча биринчи комплекстүү изилдөө болуп саналат.

4. **Ишке ашыруу эффективдүүлүгү:** Кыргызстандын токой чарба ишмердигине мониторинг жүргүзүүдө автор тарабынан алынган натыйжалар арча токойлордун, азыркы абалына терс таасирин азайтуу үчүн адекваттуу жооп кайтарууга мүмкүндүк берет, бул өз кезегинде экономикалык жоготууларды кыскартууга жардам берет жана болжолдонгон өзгөрүүлөрдү токой ресурстарын жана арча токойлорунун тилкесинде интродуцент токой өсүмдүктөрүн түзүүнүн токой чарбалык-экологиялык шарттарынын олуттуу жакшырышына алып келет.
5. **Ишке кийирүү орду жана убактысы** Кыргыз Республикасы, Ош шаары Курманжан Датка көчөсү, дом 130, “Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин Ош облустук башкармалыгы”
6. **Ишке кийирүүнүн формасы:** Изилдөөнүн негизги жоболору жана натыйжалары эл аралык жана аймактык конференцияларда баяндамалар жасалып, талкууланган: “Экологиядагы актуалдуу көйгөйлөр” эл аралык илимий жана илимий-практикалык конференция (Душанбе, 2011), “Инженердик техниканын жана технологиялардын азыркы абалы, багыттары, өнүгүүсү” (Ош, 2014), ошондой эле КР УИАнын ТБ жаратылыш ресурстары институтунун илимий-техникалык Кеңешинде жана Ош технологиялык университетинин экология жана айлана-чөйрөнү коргоо кафедрасынын кеңейтилген отурумунда апробацияланган. Диссертациянын жыйынтыгынын негизинде Ата Мекендик жана чет элдик басылмаларда 19 илимий макала жарык көргөн. Изилдөөлөрдүн жыйынтыктары Түркстан-Алай токой өсүмдүк районундагы арча жана интродукцияланган дарак породаларын коргоо жана сарамжалдуу пайдалануу үчүн зарыл, алынган натыйжалар арча токойлорун жана интродуценттерди сактап калуууга мүмкүндүк берет.

Кийирүүнү ишке ашырып жаткан уюмдун өкүлү

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары,
экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин
Ош регионалдык башкармалыгынын
Экологиялык мониторинг бөлүмүнүн башчысы Закиров К.К.

Ишке кийирүүгө берип жаткан уюмдун өкүлү

КРнын УИАнын Түштүк бөлүмүнүн
окумуштуу катчысы, ф.-м.и.к., доцент Кадыров К.С.